

1•2024

Eiwittransitie voor
gezondere mens
en duurzamere
wereld

Kom ook naar
de Carrièredag
op 14 maart in
Leeuwarden

Twintig jaar
opleiden in
boomverzorging
in vogelvlucht

COLOFON

VVA-A Magazine is het ledenblad van alumni-
vereniging VVA Aristaeus van hogeschool
Van Hall Larenstein en Yuverta mbo Velp.

Hoofredactie

Ria Dubbeldam (GAW)

Redactie

Edwin Vriezen, Hans van den Bos, Frank Heijns,
Leonie Heutink

Ledenadministratie

VVA Aristaeus
Postbus 350, 6880 AJ Velp
T 026-3695725
E els.themmen@hvhl.nl
www.vva-aristaeus.nl

Advertentieverkoop

Medialijn bv, Rebecca de Winter
T 0314-763735
E r.dewinter@medialijn.nl

Opzeggen lidmaatschap

Schriftelijk voor 1 december 2024.

Copyrights

Het auteursrecht berust bij de uitgever en de
auteurs. Overname van artikelen wordt
gewaardeerd, mits voorzien van een deugdelijke
bronvermelding.

Aansprakelijkheid

De uitgever en auteurs streven naar juistheid van
de informatie. De uitgever en auteurs aanvaarden
geen aansprakelijkheid voor schade die het gevolg
is van handelingen gebaseerd op onze informatie.

Bestuur VVA Aristaeus

Voorzitter / IJsbrand Velzeboer,
ijsbrand@vva-aristaeus.nl
Penningmeester / Michel Tol,
michel@vva-aristaeus.nl
Secretaris / Ninja Blok,
ninja@vva-aristaeus.nl

Druk / Senefelder Misset B.V.

Vormgeving / GAW ontwerp+communicatie,
Wageningen

Oplage / 3.500

Coverfoto / Hogeschool Van Hall Larenstein
Leeuwarden

ISSN 1879-422X

Yuverta

Hengelen in de visvijver

Beste leden, alumni en studenten,

Dit is de lijfspreuk van alle deelnemende bedrijven en organisaties aan de Carrièredag van 14 maart in Leeuwarden. Het wordt een feest voor de standhouders die talentvol personeel zoeken. Personeelsplanning vergt tegenwoordig een lange adem. Professioneel opgeleide medewerkers zijn moeilijk te vinden. De alumnaverening VVA Aristaeus faciliteert daarom met veel genoegen samen met Hogeschool Van Hall Larenstein deze feestelijke dag. Dat wordt weer hengelen!

Graag heet ik onze tweede-, derde- en vierdejaars studenten van zowel Leeuwarden als Velp van harte welkom bij onze alumnaverening! Jullie kunnen namelijk gratis lid worden en meedoen met al onze activiteiten. Na het afstuderen profiteren jullie bovendien aanvankelijk nog van een heel bescheiden introductiecontributie van €10,00. Het is een win-win-situatie voor ons allemaal. Jullie studenten krijgen daarmee een prachtige kans om via onze vereniging te netwerken en om kennis bij onze leden te halen, en wij als vereniging hopen te kunnen profiteren van de ideeën van de jonge instroom en de nieuwe inhoudelijke vakkennis die jullie op school opdoen. We maken onze uitnodigingen voor vakinhoudelijke lezingen en excursies dan ook zo vroeg mogelijk aan jullie bekend, zodat jullie kunnen aanhaken.

Jaarlijks organiseren we ruim vijftien activiteiten. Ondanks de krappe bezetting van het bestuur lukt het ook dit jaar weer om veel activiteiten te organiseren voor onze alumni en studenten. Houd onze website goed in de gaten voor onder meer lezingen en workshops in zowel Leeuwarden als in Velp.

Diverse lezingen/workshops zijn al bekend. Een voornemen is om ook aandacht te geven aan het almaar veranderende klimaat. Wij kunnen er niet omheen. Bijna maandelijks worden er klimaatrecords gebroken. Het bestuur is bezig met de organisatie van een workshop of lezing over milieu en klimaatverandering. Behalve lezingen zijn er ook de nodige interessante excursies naar bijzondere plekken en innovatieve bedrijven. En uiteraard staan ook de twee Carrièredagen op onze jaaragenda. Wij blijven ons inzetten als brug tussen de opleidingen van Velp en Leeuwarden met de praktijk.

Tot ziens op een van onze activiteiten!
www.vva-aristaeurs.nl

IJsbrand Velzeboer,
voorzitter VVA Aristaeus

INHOUD • 1 • 2024

6 20 jaar opleiden in boomverzorging in vogelvlucht

Boomverzorging maakt mooie ontwikkelingen door. Tegenwoordig zijn er zo'n 150 studenten bij Yuverta mbo Velp en Boxtel en is er een doorlopende leerlijn.

10 'Boeren willen best verandering, als ze daarvoor maar de tools krijgen'

Rentmeester Willem Schuur begeleidt piekbelasters in de Gelderse Vallei die gebruik willen maken van de landelijke beëindigingsregeling.

13 Carrière van Kelly Wientjes

In haar eerste baan ontdekte ze waar ze echt blij van wordt. Nu volgt ze bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit een opleidingstraject tot inspecteur.

16 OMBEE bevordert kruisbestuiving door uitwisseling van kennis

Een succesvol bedrijf neerzetten gaat niet zonder slag of stoot, weet Alex Middag. Met zijn bedrijf OMBEE draagt hij een steentje bij aan een duurzame leefomgeving.

21 Column: Onze alumna in Zweden

Frank Heijns en zijn vrouw Bertina zijn naar Zweden geëmigreerd. Vanuit Jämtland beschrijft hij opvallende verschijnselen. Van een metertje sneeuw kijkt niemand op.

22 Mening: 'Alle hens aan dek voor de Kaderrichtlijn Water'

In 2027 moet Nederland aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) voldoen. Hoe groot is de kans dat we tijdig aan de doelen kunnen voldoen?

26 Lectoraat in beeld: Eiwittransitie voor gezondere mens en duurzamere wereld

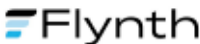

Om de groeiende wereldbevolking van voedsel te voorzien en tegelijkertijd de landbouw te verduurzamen is een voedseltransitie nodig. Martina Sura levert daar een bijdrage aan.

En verder:

VVA-A nieuws en advertorials

Carrièredag Leeuwarden 14 MAART

DEELNEMENDE BEDRIJVEN EN ORGANISATIES

 Ingenieursbureau advies		 voor natuur en leefomgeving			 We create chemistry
					
					
					
					
					
					
					
					
					
					
					

Programma Carrièredag

- 10.00 – 15.30 uur Carrièremarkt
 - 11.00- 11.45 Diverse workshops
 - 13.30-14.15 uur Diverse workshops
 - 16.00 uur Overhandiging donatie 'Water for Everyone'
 - 15.30 – 17.00 uur Netwerkborrel en uitreiking cadeaubon
- Kijk op www.vva-aristaeus.nl voor de actuele informatie!

Kom ook naar de Carrière dag op 14 maart in Leeuwarden

Op donderdag 14 maart is het een levendige bedoening bij Hogeschool Van Hall Larenstein in Leeuwarden. Dan vindt de Carrière dag plaats: een prachtige traditie en een vast onderdeel van de onderwijsactiviteiten.

Bedrijven en organisaties presenteren zich als toekomstig werkgever aan studenten en pasafgestudeerden.

Ook is het voor de bedrijven en organisaties een mooie gelegenheid om onderling ongedwongen te netwerken. Kijk voor deelnemers en het programma op de linker pagina. Er komen telkens nieuwe deelnemers bij. Dus kijk op www.vva-aristaeus.nl voor de meest actuele stand. Tot ziens op de Carrière dag.

Nieuw lectoraat voor dierwaardige dierhouderij en ecosystemen

Hogeschool Van Hall Larenstein Leeuwarden heeft een nieuw lectoraat: Dier & Omgeving. Het lectoraat onder leiding van lector Wiepk Voskamp-Harkema streeft naar een dierwaardige dierhouderij en duurzame ecosystemen. Geïnspireerd door het One Welfare-concept wil het lectoraat de interactie tussen mens, dier en natuur bevorderen. Daarbij wordt samengewerkt met andere lectoraten rondom duurzaamheid en natuurinclusiviteit.

One Welfare komt voort uit de veranderende positie van het dier in onze maatschappij. Acceptatie van de eigenheid van dieren groeit en inbreuken op hun welzijn worden steeds minder geaccepteerd. Dierwaardigheid is daarom een belangrijk vertrekpunt voor de ontwikkeling van een verantwoorde dier- en veehouderij, kringlooplandbouw, grondgebondenheid, natuurinclusiviteit en duurzaam natuurbeheer. Voorbeelden van onderzoek in het lectoraat zijn de invloed van de koe op de gezondheid en het welzijn van haar kalf, en melkveehouderij in veenweidegebieden met hoge waterstanden.

foto Hans Dijkstra

Oproep: help bij onderzoek habitat-eisen gladde slang

Gladde slang, juveniel. foto Jan-Freerk Kloen | JFK Natuurblog

Het leefgebied van de gladde slang staat onder druk. Om dat te verbeteren, is meer inzicht nodig in de specifieke vereisten waaraan de leefomgeving moet voldoen. Welke (vegetatie)structurelementen de gladde slang nodig heeft, is redelijk bekend, maar niet in welke mate die elementen aanwezig moeten zijn, hoe hoog de vegetatie moet zijn en welke bedekkingsgraad het moet hebben, en hoe dik de strooisellaag moet zijn.

Student Suzanne Wijers van Hogeschool Van Hall Larenstein werkt momenteel aan een waarderingsschaal waarin ze de habitatparameters voor de gladde slang samenbrengt. Ze vraagt bos- en natuurbeheerders om haar te helpen met het in kaart brengen van de structurelementen van de vindplaatsen van de gladde slang.

Neem bij een waarneming contact op via suzanne.wijers@hvhl.nl. U ontvangt instructies over het aanleveren van de data (de structurelementen). In overleg kan worden besloten om het verzamelen van de data uit te besteden. Zodra deze waarderingsschaal gereed is, kunnen beheerders die gebruiken om hun terreinen te waarderen en mogelijk gerichtere maatregelen gaan treffen om het leefgebied van de gladde slang te verbeteren.

Hogeschool werkt aan een toekomstbestendige Terschelling

Hoe kan Terschelling zich beschermen tegen zeespiegelstijging, verzilting, wateroverlast en verdroging? Dat proberen Hogeschool Van Hall Larenstein, Wageningen Economic Research en Deltares in het project Toekomstperspec-

tief Polder Terschelling te ontdekken. Daarbij werken ze samen met overheden, bedrijven, natuurverenigingen en inwoners in de vorm van een Living Lab. Studenten en onderzoekers van HVHL dragen een steentje bij. Een belangrijke

bouwsteen is het door Deltares ontwikkelde klimaatmodel dat inzicht geeft in de effecten van klimaatverandering op zoetwater. Onder de duinen zit een grote zoetwaterbel die op zout water drijft. Als de zeespiegel stijgt, dan stijgt

ook dit zoute water. En dat drukt de zoetwaterbel omhoog, wat gevolgen heeft voor landbouw, natuur, drinkwatervoorziening en bebouwing.

20 jaar opleiden in boomverzorging in vogelvlucht

De opleiding Boomverzorging maakt mooie ontwikkelingen door. De tweejarige opleiding begon met zestien studenten. André Hillebrand vertelt: ‘Tegenwoordig zijn er zo’n 150 studenten Boomverzorging bij Yuverta mbo Velp en Boxtel.’ Behalve groei in het aantal studenten, is er inmiddels sprake van een doorlopende leerlijn.

André Hillebrand is docent bij Yuverta mbo Velp en heeft aan de basis gestaan van de opleiding Boomverzorging. Hij kwam al als student met het vakgebied in aanraking. In de tijd dat er nog geen opleiding voor was. Op de

Middelbare Bosbouw- en Cultuurtechnische School (MBCS) in Velp wees zijn mentor hem op een bedrijf in de Boomverzorging. Hij zei: ‘Dat is echt heel nieuw en in opkomst. Is dat niet iets voor jou?’ Hillebrand liep er stage en bleef er hangen. Na een jaar stapte hij over naar Copijn, het bedrijf dat als eerste in Nederland begon met het professionele verzorgen van bomen. Op zijn 30ste kwam Hillebrand in het onderwijs terecht als praktijkleraar Bos- en natuurbeheer. Inmiddels is hij zo’n 31 jaar in dienst, betekent veel voor de sector en heeft volop ideeën waar hij naartoe wil met de opleiding Boomverzorging die al bijna twintig jaar wordt aangeboden.

Herinneringen aan het ontstaan

Hillebrand haalt herinneringen op aan hoe de opleiding is ontstaan en vorm

André Hillebrand heeft aan de basis van de opleiding Boomverzorging gestaan.

Feestelijke middag 20 maart

20 jaar onderwijs in boomverzorging wordt op 20 maart feestelijk gevierd bij Yuverta mbo Velp. Iedereen die studeert en/of werkt in (of met) boomspecialisme is van harte uitgenodigd. Er is gekozen voor een toepasselijke datum: woensdag 20 maart, de dag van de groenprofessional. Inloop: 14:30 uur. Programma: 15:00 tot 17:30 uur. Netwerken, borrel en diner (optioneel) tot 18:30 uur.

Er wordt stilgestaan bij de ontwikkelingen van de afgelopen 20 jaar in het onderwijs in Boomverzorging en er wordt een blik op de toekomst geworpen. Een mooi recent resultaat is de landelijke hotspot Boom, bos en natuur in Velp, die door de jarenlange nauwe samenwerking tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven is ontstaan. Ook de samenwerking in het onderwijs van mbo, hbo en wo en de doorlopende leerlijn in het boomspecialisme is een prachtige ontwikkeling.

Een collega van Hogeschool Van Hall Larenstein licht de ontwikkelingen toe. Ook onderzoekend leren in het mbo-onderwijs staat op het programma. De practor van Yuverta vertelt hoe praktijkgericht onderzoek geïmplementeerd wordt in het mbo-onderwijs. René van der Velde van de TU Delft inspireert de aanwezigen met de vraag: Is er een stadsboom in de stad van de toekomst? Als afsluiter, vóór de borrel en de maaltijd, is er een interactieve sessie: wat zien wij als toekomstbeeld voor onderwijs in boomspecialisme? U kunt zich aanmelden via de QR-code.

heeft gekregen. Onderdelen van boomverzorging, zoals zagen en snoeien, werd lange tijd alleen via cursussen en trainingen aangeboden waarvoor je losse certificaten kon verwerven. Zelf heeft Hillebrand zo de basiskennis voor boomverzorging opgedaan. Er ontstond echter in die tijd een grote behoefte aan boomverzorgers. De cursussen waren niet toereikend om goed gekwalificeerde medewerkers te krijgen. Het Platform Boomspecialisten van de Koninklijke Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG) en Hillebrand zetten met anderen de schouders onder het mogelijk maken van een volwaardige mbo-opleiding. Deze opleiding is een gedegen voorbereiding voor het behalen van de Europese certificaten ETW (European Tree Worker) en ETT (European Tree Technician). Een aantal scholen mocht een projectplan schrij-

Lessituatie voor studenten Boomverzorging van Yuverta mbo Velp.

ven. De locaties Apeldoorn, Eindhoven en Houten wisten de opleiding naar zich toe te trekken. Momenteel wordt bij Yuverta de opleiding aangeboden in Velp en Boxtel.

Samen met het bedrijfsleven

Hillebrand: 'Voor bedrijven is het belangrijk dat medewerkers na het behalen van hun diploma ook echt klaar zijn en niet nog allerlei na- en bijscholing moeten doen. De opleiding omvat dus het totaalpakket aan vereiste branchecertificaten. Een verzoek vanuit het bedrijfsleven was om de opleiding niet langer dan twee jaar te laten duren. Daar zijn we vrij uniek in; de meeste mbo-opleidingen duren drie jaar.'

'Boomverzorging is een compacte, hechte wereld; ons kent ons', vervolgt Hillebrand. Vanaf het begin praten de bedrijven mee over de inhoud van de opleiding. Er is intensief contact met de sector via onder meer gastcolleges en excursies. Sinds de start van de hotspot Boom, bos en natuur in Velp is ook een werkveldadviescommissie actief die als klankbord dient voor de opleiding.

Doorlopende leerlijn

Inmiddels is sprake van een doorlopende leerlijn van mbo niveau 2, 3 en 4 en vervolgens met een doorstroommogelijkheid naar het hbo. 'Circa 70 procent van onze studenten Boomverzorging doet niveau 3. Na het behalen van het schoolexamen krijgen ze aanvullend een vierdaagse examentraining waarmee ze worden klaargestoomd voor het ETW-examen. Met niveau 2 willen we de vraag van bedrijven naar assistent-boomverzorgers bedienen, maar ook de doorstroom naar niveau 3 mogelijk maken.' De niveau 4-studenten die verder studeren bij Hogeschool Van Hall Larenstein doen daar gewoonlijk de opleiding Bos- en natuurbeheer en kunnen zich specialiseren met de minor Bomen en Stedelijke omgeving.

Steeds jongere instroom

Boomverzorging is momenteel een Beroeps Begeleidende Leerweg (BBL). Studenten gaan één dag per week naar school en vier dagen per week naar het leerwerkbedrijf. Hillebrand ziet de laatste jaren de gemiddelde leeftijd waarop mensen met de opleiding

beginnen dalen. 'Eerder bestond de instroom vooral uit mensen die al langer aan het werk waren of als zij-instromer in de sector aan de slag gingen en aan de opleiding begonnen. Tegenwoordig zien we een enorme stijging onder vmbo-afgestudeerden van 15 en 16 jaar die willen starten. Deze jongeren zijn echter nog niet sterk genoeg om professioneel in de boom aan het werk te gaan. Ik roep daarom al 25 jaar: eerst een andere mbo-opleiding en daarna boomverzorging, maar ik houd dat niet langer overeind omdat de sector deze 15- en 16-jarigen aanneemt. De bedrijven nemen voor lief dat de jongeren na het halen van hun diploma fysiek nog niet toe zijn aan het ETW-examen. Hier ligt voor Yuverta een kans die we aan het onderzoeken zijn: een driejarige dagschool met stages (BOL-opleiding) op mbo niveau 3 en 4. Ik zou het mooi vinden om dit in Velp op te starten, als kroon op mijn werk.'

TEKST RIA DUBBELDAM,
FOTO'S GERARD VAN ROEKEL

ECOSTAD

De klimaatbestendige stad van de toekomst

Daktuin Danzigerkade Amsterdam

Waterbeheer

Biodiversiteit

Well being

Binnenklimaat

Hittereductie

Wij zoeken
projectleiders

Je vindt alle vacatures op werkenbijvandertol.nl

DÉ EXPERT OP GEBIED VAN DUURZAAM
REGIONAAL WATER IN NEDERLAND

GIS en
dataverwerking

Waterbodems
en baggeren

Waterkwaliteit
en ecologie

Oevers en civiele
kunstwerken

Kom werken bij
Tijhuis Ingenieurs

- Jij kiest, buiten of op kantoor
- Organisatie met ruim 25 jaar ervaring
- Persoonlijk opleidingsplan
- Nadruk op samenwerken & innovatie
- **Vind de uitdaging die bij jou past!**

Bekijk onze actuele (stage) vacatures op
tijhuisingenieurs.nl

Nog niet uitgeleerd?

Ontdek onze bbl-opleidingen

- Boomverzorging
- Watermanagement
- Water- en groenbeheer
- Bos- en natuurbeheer
- Schaapherder
- Toegepaste biologie

Kijk op yuverta.nl

Yuverta
mbo

'Als toezichthouder kun je veel milieu-impact maken'

Toezicht houden of bedrijven zich aan wet- en regelgeving houden. Het lijkt niet zo'n sexy beroep. Maar Maaïke Laarman is volledig om. 'Het is belangrijk werk, je kunt echt impact maken door overtredingen te stoppen. Soms gaat het om grote milieuschade die je hiermee voorkomt. Ook de vrijheid die ik heb als toezichthouder, zie je in weinig beroepen terug.'

Maaïke Laarman werkt sinds begin 2019 bij de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe), aanvankelijk op detacheringbasis en sinds begin 2023 in vaste dienst. Het is bijzonder hoe ze er een plekje kreeg. 'Ik zat in het eerste jaar van mijn deeltijdstudie Milieukunde en zocht werk. Er was volop vraag naar milieukundigen, maar dan wel met werkervaring en het liefst met een diploma. Na zo'n veertig (!) pogingen om aan het werk te raken wilde de RUD Drenthe mij een kans geven. Een baan als toezichthouder was niet mijn eerste keuze, maar ik waardeerde de kans

enorm. Ik was heel blij dat ik werkervaring kon gaan opdoen.'

Al snel merkte ze wat voor fijne organisatie de RUD Drenthe is. 'De sfeer is hartelijk en behulpzaam, er wordt ruimte gemaakt voor persoonlijke ontwikkelingswensen en je krijgt veel vertrouwen. Ik heb echt het gevoel dat ik in mijn kracht kan staan.'

Ketentoezicht op co-vergisting

Haar studie is net klaar. In januari heeft Maaïke haar eindpresentatie gehouden: het beheersbaar houden van milieurisico's in de keten van co-vergisting door inzet van (keten)toezicht. 'Ik ben me erin gaan verdiepen en zag hoeveel potentie dit heeft. Ketentoezicht richt zich op processen waar verschillende partijen als schakels in een keten bij betrokken zijn. Vaak gaat het om afvalstromen, zoals asbest, metaal of mest. Ik volgde de keten van co-vergisting, waarbij mest met ander organisch materiaal wordt vergist. Het biogas dat hierbij vrijkomt wordt omgezet naar groen gas en elektriciteit.'

De RUD Drenthe begon aan een pilot samen met de twee andere noordelijke omgevingsdiensten: de Fryske Utfierings-tsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) en de Omgevingsdienst Groningen (ODG). 'In de wereld van de co-vergisting komt veel fraude voor. Het is belangrijk hier grip op te krijgen. Het is een lastig onderwerp, maar als iets lastig is, dan triggert mij dat juist.'

Samenwerking is megabelangrijk

Ketentoezicht sluit mooi aan bij het gedachtegoed van de nieuwe Omgevingswet, waarbij de nadruk wordt gelegd op een integrale benadering van de leefomgeving. 'Bij ketentoezicht wordt gekeken naar het grotere geheel en de context van alle schakels. De wet legt ook meer nadruk op samenwerking, wat megabelangrijk is bij ketentoezicht.

Afvalstromen beperken zich niet tot één gemeente, één provincie of zelfs Nederland. In samenwerking met andere toezichthoudende organisaties valt een hoop te winnen.'

De ambitie van de noordelijke omgevingsdiensten is om een noordelijk ketentoezichtteam te vormen, niet alleen voor co-vergisting maar ook voor andere ketens. 'De relevantie van ketentoezicht voor de maatschappij is overduidelijk.' Maaïke heeft haar draai gevonden.

Studeer je binnenkort af of ben je onlangs afgestudeerd? Denk eens aan een carrière bij de noordelijke omgevingsdiensten van Drenthe, Friesland of Groningen. Je kunt er met uiteenlopende vooropleidingen terecht. <https://werkenbijnod.nl>.

**‘Boeren willen best
verandering, als ze daarvoor
maar de tools krijgen’**

INTERVIEW

Rentmeester Willem Schuur groeide op met landbouw en natuur. Momenteel begeleidt hij piekbelasters in de gemeenten Ede, Barneveld en Putten die gebruik willen maken van de landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties Lbv+. Hoe groot is de animo onder de boeren die de meeste stikstofneerslag op kwetsbare natuur veroorzaken om te stoppen? En hoe kunnen de blijvers duurzaam en zonder belasting van de natuur verder?

Als jongen liep Willem Schuur veel rond bij boeren. Het was heel logisch voor hem om zijn toekomst in de landbouw te zoeken. Na de lagere en middelbare landbouwschool vervolgde hij zijn opleiding bij Hogeschool Van Hall Larenstein in Deventer, waar hij afstudeerde in Nederlandse landbouw met specialisatie agrarische milieukunde. 'Vroeger droomde ik ervan om dierenarts te worden, maar ik miste daarvoor de exacte vakken in mijn pakket.'

Hij ging aan de slag bij achtereenvolgens Dienst Landelijk Gebied en Grondmij. In de tijd van Grondmij volgde hij de post-HBO-opleiding Rentmeesterij, vastgoed en grondverkeer in Velp en werd vervolgens beëdigd NVR-rentmeester. Schuur stapte over naar het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, maar begon ook als zelfstandig rentmeester. Tegenwoordig is hij uitsluitend als zzp'er werkzaam en wordt hij onder meer ingeschakeld bij overheidsprojecten voor dijkversterking, natuurontwikkeling, inrichting van natuurvriendelijke oevers en aanleg van provinciale wegen. Zijn motto: 'Altijd probeer ik in goed overleg met boeren tot overeenstemming te komen.'

Dat doet hij nu ook als zaakbegeleider in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Schuur begeleidt boeren die aanspraak willen maken op de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties met piekbelasting (Lbv+). Er is ook zo'n regeling voor boeren die geen piekbelaster zijn (Lbv), maar die boeren komen in zijn werkgebied dicht bij en op de Veluwe niet voor. 'Ik ben dan wel geen dierenarts geworden, maar ook dit is prachtig werk. In mijn beroep kan ik zowel de landbouw als de natuur, die beide onder druk staan, dienen.' Want Schuur heeft ook een sterke band met natuur. Ook die is ontstaan in zijn jeugd. Hij groeide op in het Veluwe Ermelo. Zijn vader nam hem op zondagochtenden mee om wilde zwijnen te gaan kijken. 'Hij lette op hoe de wind stond en zorgde ervoor dat we van de wind af stonden. Toch hebben we wel eens hard moeten rennen voor een keiler (een zeug, red.) met jongen.'

Meer boeren

Schuur ziet de keerzijde van de huidige landbouw. 'Decennia zijn boerenbedrijven gedwongen om te groeien. Het was vrijwel de enige manier om het hoofd boven water te houden. Daardoor hebben we nu de beste landbouw ter wereld, maar wel één met insleep van heel veel veevoer en opeenhoping van nutriënten. De overheid heeft te lang weggekeken en de welbekende geitenpaadjes genomen. Dat kan nu

niet meer. We moeten terug naar grondgebonden landbouw. En daar hebben we niet minder maar eerder meer boeren voor nodig.'

Meer boeren, dat lijkt in tegenspraak met zijn begeleiding van stoppende boeren. Maar daar blijft zijn werk dan ook niet alleen uit bestaan. Naar verwachting wordt in mei de extensiveringsregeling opengesteld, waarna hij eveneens boeren kan gaan begeleiden die juist door willen. Er moeten ook nog een verplaatsings- en innovatieregeling komen, maar daarover zijn nog diverse onzekerheden. Al wil Schuur graag boeren verder helpen met de toekomst, hij vindt het ook prima als boeren willen stoppen. 'Met de beëindigingsregeling kunnen we snel de eerste natuurwinst halen. En wat vaak onderbelicht blijft: voor velen komt de stoppersregeling als geroepen. Voor boeren van eind vijftig, begin zestig bijvoorbeeld die geen opvolging hebben. Mijn collega-zaakbegeleiders en ik bieden hen een uitkomst. Maar boeren met kinderen in de box of op school moeten door kunnen. Voor hen zijn die andere regelingen van groot belang. Al zal het ook daarmee niet altijd makkelijk worden een nieuwe toekomst op te bouwen.'

Ingewikkelde vraagstukken

Schuur licht dit toe. 'Een verplaatsingsregeling voor piekbelasters klinkt aantrekkelijk, maar gemeenten elders moeten bereid zijn hen te ontvangen. Bovendien zullen verplaatste boeren op de nieuwe vestiging tegelijkertijd moeten verduurzamen. Dat is veel in een keer.' Innovatie ziet hij als een onzeker traject. 'Denk aan de boeren die eerder tonnen hebben geïnvesteerd in zogenaamde emissiearme stalvloeren, die vervolgens zijn afgekeurd. Boeren zijn huiverig geworden. Innovaties moeten zich eerst maar bewijzen.' Ook de medewerking van banken is onzeker, vooral voor piekbelasters. 'Staat een boerenbedrijf als zodanig te boek, dan zullen banken terughoudend zijn in het financieren van investeringen.'

Overigens is de Rabobank met directeur Food&Agri Nederland Alex Datema (HVHL-alumnus) wel flink aan het schuiven. De niet-duurzame boer krijgt geen lening meer van de bank. Hoe dan ook, een goede strategie uitstippelen blijft ingewikkeld. Daarom kan ook voor jongere boeren stoppen soms de beste optie zijn, concludeert Schuur. 'Het kan lucht geven. Sommige kalverhouders die eerder gebruik hebben gemaakt van de opkoopregeling kalverhouderij 2019-2022, zeggen nu tegen mij: 'Om 17:00 uur is

'In mijn beroep kan ik zowel de landbouw als de natuur, die beide onder druk staan, dienen'

Willem Schuur

Opleiding:

HVHL, Nederlandse landbouw (1993), post-HBO Rentmeesterij, vastgoed en grondverkeer (2009), NVR-beëdigd rentmeester (2010)

Carrière:

DLG, medewerker grondzaken (1993-2007), Grondmij, senior adviseur grondzaken (2007-2015), Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, rentmeester (2015-2017), Willem Schuur Rentmeester (sinds 2015)

mijn werk klaar en in het weekend heb ik tijd voor mijn gezin.’

Doelstelling

De Nederlandse overheid heeft drieduizend piekbelasters aangewezen. Als er daarvan zeshonderd stoppen, is de beëindigingsregeling een succes. Tot nog toe hebben zich circa 1300 boeren aangemeld, 165 van hebben een aanbod van het ministerie ontvangen en 46 zijn uitgekocht. De termijn voor boeren om zich aan te melden is verlengd tot eind 2024 en het demissionaire kabinet trekt er ook meer geld voor uit.

Niet alle aanmeldingen leiden daadwerkelijk tot stoppen. Als een boer zich aangemeld voor de beëindigingsregeling komt Schuur of een collega langs om te checken of het bedrijf aan de voorwaarden voldoet. Zo ja, dan kijkt en denkt Schuur mee over een nieuwe toekomst. ‘Boeren moeten nog wel een inkomen hebben tot hun pensionering en voldoende pensioen hebben opgebouwd. Met de beëindigingsregeling krijgt de stoppende piekbelaster een geldbedrag van 120 procent van de bedrijfswaarde, maar de hypotheek en bedrijfsinvesteringen moeten nog worden afgelost en de fiscus komt ook afrekenen. Als zaakbegeleider geef ik bouwstenen om de juiste keuzes te maken.’

Stoppen is een lang proces. Voordat een bestemmingsplanwijziging onherroepelijk is, is de veehouder jaren verder. De agrarische bedrijfswoning wordt een particuliere woning en de milieuvergunning moet van de locatie worden gehaald. En er moet iets gebeuren met de gebouwen. Slopen bijvoorbeeld en nieuwe woningen neerzetten, of de gebouwen een nieuwe bestemming geven als bijvoorbeeld caravanstalling of B&B.

Naast alle zakelijke dingen houdt Schuur oog voor de persoonlijke omstandigheden. Onder de rationele vragen die hij krijgt, zitten vaak grote emoties. ‘Soms leven de ouders nog, die hun levenswerk zien afbrokkelen. Dat zijn dingen waar je het ook met elkaar over moet hebben. Het is de kunst om de mensen in de ogen te kijken en te luisteren naar wat er speelt.’

Visionairs en verbinders

Luisteren en begrip hebben, het kenmerkt hem. Hij ziet dan ook de gepolariseerde discussie over landbouw en natuur met lede ogen aan. ‘In talkshows zien we precies hoe het niet moet. Mensen met extreme meningen worden bewust tegenover elkaar gezet om vuurwerk te krijgen. Op social media wordt ook maar van alles geroepen. Terwijl als we ons niet langer laten uitspelen door die extreme meningen, we pas stappen kunnen zetten om onze planeet mooi te houden. Daarvoor hebben we visionairs en verbinders nodig, mensen die lijntjes leggen tussen landbouw, natuur en consument. En staatsmannen en -vrouwen die beslissingen durven te nemen, die niet bang zijn

voor electorale gevolgen, die over de regeertermijn van vier jaar heen kijken en zich minder laten leiden door sectorale belangen, en die een koers voor de toekomst uitzetten.’

De overheid bezit bij uitstek de instrumenten om te sturen, vindt Schuur. Het consumentengedrag is te beïnvloeden via belastingen en subsidies, zoals al met elektrische auto’s en zonnepanelen is gedaan. ‘Zolang het voor mensen met een kleine beurs goedkoper is om frikadellen te kopen in plaats van gezond, duurzaam voedsel komt het niet goed.’

En we hebben al niet veel tijd meer, de urgentie voel ik elke dag. Voor mijn twee dochters wil ik deze aarde prachtig kunnen houden. Als rentmeester, die toch een soort hoeder is, kan ik daar een bijdrage aan leveren. Ook als gelovig mens vind ik dat we die verantwoordelijkheid dragen.’

Positief blijven

En dat probeert Schuur dan ook als mens. Een betere wereld begint bij jezelf. Een gevleugelde uitspraak maar o zo waar. Hij vliegt weinig en is flexitariër. Momenteel is hij op zoek naar een nieuwe woonplek, en hoopt dat het een plek wordt waar hij de biodiversiteit kan versterken met agrarisch natuurbeheer en wellicht een poel waaruit dieren in droge zomers kunnen drinken. ‘En verder probeer ik positief te blijven, al zie ik dingen waarvan het mij koud om het hart wordt. Van jongs af aan wandel ik op de Großglockner, de hoogste berg van Oostenrijk, waar nu de gletsjer smelt. Aan de andere kant wil ik niet als een pessimist door het leven gaan. Ik wil de positiviteit blijven uitstralen dat er nog wel dingen maakbaar zijn. Ik zou niet willen dat mijn kinderen nu al terneergeslagen zijn. Zij hebben ook recht op een toekomst.’

Een betere toekomst begint met een ander economisch model, aldus Schuur. ‘Groei wordt onterecht nog steeds belangrijker gevonden dan een leefbare wereld. En er wordt te vaak gedacht dat boeren alleen maar op de huidige voet door willen en niet willen veranderen. Denk aan de grote protestacties van 2022, de verkeersblokkades met trekkers, de omgekeerde vlaggen. Dat veel boeren boos zijn snap ik, maar ik merk tijdens keukentafelgesprekken ook dat velen best willen veranderen, als ze maar de goede tools krijgen van de overheid, de agro-industrie en de supermarkten. En de consumenten. Iedereen moet helpen. Ik kom wel op verjaardagsfeestjes waar mensen grote meningen verkondigen over de landbouw, maar zelf nog steeds kiloknallers kopen. Het kan alleen goed komen als jij en ik bereid zijn om iets meer voor ons voedsel te betalen. Dan kunnen boeren met minder productie natuurinclusief gaan boeren en houden we het platteland leefbaar en de natuur gezond.’

TEKST RIA DUBBELDAM, FOTO’S HANS DIJKSTRA/GAW.NL

Sommige mensen doen alles in twee stappen. Kelly Wientjes begon aan een voedingsopleiding om er gaandeweg achter te komen dat ze beter voedingsmiddelentechnologie kon gaan studeren bij HVHL. In haar eerste baan ontdekte ze vervolgens het werk waar ze echt blij van wordt. Zodoende volgt ze bij haar huidige werkgever Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit een opleidingstraject tot NVWA-inspecteur.

‘Het uitvoeren van inspecties is me op het lijf geschreven’

Wist je na de middelbare school gelijk dat je iets met voeding wilde doen?

‘Dat wel, maar studeren bij HVHL was eerst niet mijn plan. De opleiding waar ik aanvankelijk voor koos vond ik echter te commercieel en gaf veel aandacht aan het logistieke proces eromheen, terwijl ik liever op een kwaliteitsafdeling in een fabriek zou willen werken. Gelukkig studeerde een nicht van mij al eerder voedingsmiddelentechnologie bij HVHL en kon zij mij haarfijn uitleggen wat de opleiding inhield en welke route ik moest bewandelen voor mijn droomcarrière.’

VecoZuivel was je eerste werkgever.

Hoe kwam je hier terecht?

‘Via een recruiter. Ik had tijdens de opleiding weliswaar niet de major Zuivel gevolgd, maar het is een jong bedrijf waar ik goed in het team paste. Soms is dat net zo belangrijk als de affiniteit die je met een product hebt. Dat ze tijdens het sollicitatiegesprek aangaven geen technoloog te zoeken, gaf mij ook het vertrouwen dat ik het werk aan zou kunnen. Het hele bedrijf heeft in Nederland één vestiging met zo'n tachtig medewerkers; ze zijn een relatief grote speler op de biologische zuivelmarkt en produceren bijvoorbeeld voor het huiskamer van een aantal grote supermarktketens.’

Hoe verliep je carrière bij VecoZuivel?

‘Ik begon als QA/QC-medewerker en kon zo meedraaien op beide afdelingen. QA (Quality Assurance) draait om de kwaliteitssystemen, zoals de inhoud van etiketten, het bijhouden van specificaties en het beantwoorden van kwaliteitsvragen. Quality Control (QC)-werkzaamheden

bestonden uit het uitvoeren van chemische en sensorische analyses op de melk en eindproducten in het laboratorium. Bij afwijkingen moest ik de herkomst uitzoeken en bekijken of er producten geblokkeerd moesten worden. Toen een collega van de QA-afdeling een andere baan kreeg, vroegen ze of ik diegene wilde vervangen. Toen daarna ook de QA-manager vertrok werd ik, samen met de QC-verantwoordelijke, hoofd van de hele kwaliteitsafdeling. In die laatste functie werd ook het zaadje geplant voor wat ik nu doe bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).’

Vertel.

‘Eén van mijn taken bij VecoZuivel was het waarborgen van de voedselveiligheid. Verder nam ik deel aan interne audits. Als mensen de voorgeschreven procedures hadden opgevolgd, werd ik daar altijd heel blij van. Om daar meer mee te kunnen doen stapte ik over naar de NVWA. Het werk van de horeca-inspecteurs die zij op pad sturen vond ik altijd al interessant, omdat je op die manier ook een bijdrage levert aan de voedselveiligheid voor consumenten. Tot september volg ik nu een eenjarige opleiding tot inspecteur, waarbij ik op termijn zelfstandig controles in de horeca en de retail ga uitvoeren. Ik merk nu al wel dat beide organisaties heel verschillend zijn. Waar bij VecoZuivel de nadruk lag op voedseltechnologie is het bij de NVWA juist belangrijk om te redeneren vanuit wetgeving. Daarnaast is de NVWA een loggere organisatie dan mijn vorige werkgever. Er wordt veel meer tijd genomen om mensen goed in te werken,

Naam: Kelly Wientjes

Opleiding: Aeres Hogeschool Dronten, International Food Business, 2013 (propedeuse); Hogeschool Van Hall Larenstein, Voedingsmiddelen-technologie, 2017

Functie: Inspecteur (in opleiding) bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

maar het regelen van dingen duurt ook langer.’

Je verdwijnt dus uit de industriële sector, waar je altijd zo graag terecht hoopte te komen.

‘Voorlopig wel, al zou ik binnen de NVWA wel over kunnen stappen naar de afdeling die daarvoor verantwoordelijk is. Dan zal ik trouwens niet bij VecoZuivel terecht komen, want de zuivelsector heeft haar eigen onafhankelijke keuringsinstituut: de stichting Controle Orgaan voor Kwaliteits Zaken (COKZ).’

TEKST EDWIN VRIEZEN

VACATURE TRAINER BOOMVERZORGING

- ✓ Werk je 't liefst buiten?
- ✓ Heb je ervaring als boomverzorger?
- ✓ Gaat je hart sneller kloppen van lesgeven?
- ✓ Heb je graag fijne collega's om je heen?

IPC Groene Ruimte zoekt een Trainer Boomverzorging die trainingen verzorgt op gebied van klimmen, werken met een hoogwerker, begeleidingssnoei en motorkettingzagen. Ook beheer je objecten én ontwikkel je mee aan onze opleidingen en trainingen.

**SCAN DE QR-CODE
EN SOLLICITEER!**

Great Place To Grow

By 2050, nearly 10 billion people will be living on earth. In the meantime, we face a climate that is changing and available agricultural land that is shrinking. Our goal is to provide access to healthy and diverse vegetables for people anywhere in the world.

It starts with the right vegetable seeds

How are we doing that? We develop new, strong vegetable varieties with high productivity and resistance to diseases and pests. Varieties that require less crop protection products, water and fertilizer during cultivation. And also produce a higher yield per hectare.

Will you take up the challenge with us?

Looking for an internship or starter position during or after completing your studies? Then check the website for more information.

We are always looking for talent!

enzazaden.com

ENZA ZADEN

Stichting Edwina van Heek zoekt

Bosbaas / meewerkend voorman

Een unieke functie op een tweetal historische landgoederen in Twente, met als taken:

- Beheer van bos en landschapselementen
- Voorbereiden en coördineren van groenwerkzaamheden door loonwerkers en vrijwilligers
- Optreden als aanspreekpunt voor bezoekers en tevens toezicht houden op recreanten
- Uitvoeren van administratieve werkzaamheden

Interesse?

Kijk voor de uitgebreide omschrijving op:

www.singraven.nl/vacaturebosbaas

Reageren kan t/m vrijdag 22 maart 2024

Stichting Edwina van Heek stelt zich ten doel natuurlijk en cultuur-historisch erfgoed in stand te houden. De Stichting is eigenaar van de landgoederen Singraven en Zonnebeek, tezamen ongeveer 600 hectare groot.

Meewerken aan een toekomstbestendig Nederland? Kom werken bij ons bureau, waar we samen aan het roer staan!

Kijk op www.bugelhajema.nl

BugelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Onderzoek & planologie - Landschap & stedenbouw - Gebiedsontwikkeling & landelijk gebied
Omgevingswet & juridisch advies - Participatie & proces

21 juni reünie: 125 jaar Tuin- en landschapsinrichting

Al 125 jaar leidt de opleiding Tuin- en Landschapsinrichting jongeren op om de groene leefomgeving beter en mooier te maken. Dat moet gevierd worden. Alle huidige en oud-studenten, docenten en oud-docenten zijn daarom van harte uitgenodigd voor de reünie op de langste dag van het jaar: 21 juni, 18.30- 23.00 uur.

Creëer blijvende herinneringen en versterk de banden met je vroegere klasgenoten. Geniet van een gezellige sfeer, heerlijke hapjes en drinken, en laat je meevoeren

door de nostalgie van de goede oude tijd. Breid je professionele netwerk uit door in contact te komen met oud-studenten die nu succesvolle carrières hebben. Ontdek nieuwe mogelijkheden, deel ervaringen en geniet van de kracht van een sterke alumni-gemeenschap.

U kunt zich aanmelden via feest.t&L@hvhl.nl en kijk op de LinkedIn-groep www.linkedin.com/groups/3729767 voor meer informatie.

Nieuwe studievereniging Land- en Watermanagement ook voor alumni

De opleiding Land- en Watermanagement (LWM) bestaat al meer dan een eeuw en nooit was er een studievereniging. Tot nu! Zes enthousiaste studenten hebben hard gewerkt om studievereniging AQfer uit de grond te stampen. De naam AQfer is afgeleid van het woord aquifer, wat een watervoerende laag in de bodem betekent, en de letter Q die voor debiet staat.

Inmiddels hebben de eerste activiteiten plaatsgevonden. De studievereniging wil op een laagdrempelige, informele manier een brug slaan tussen studenten en het werkveld door het organiseren van boeiende lezingen, leuke excursies en de gezelligste borrels. De activiteiten zijn ook toegankelijk voor de alumni. Eens een LWM'er, altijd een LWM'er! Als je op de hoogte wilt blijven van de activiteiten, volg dan de studievereniging op Instagram (sv.AQfer), Facebook (studievereniging AQfer) en LinkedIn (sv.AQfer). Wil je in contact komen, mail dan naar sv.aqfer@outlook.com.

Maarten Veldhuis wint publieksprijs Ambtenaar van het Jaar 2023

Op 14 december is de prijs voor de Ambtenaar van het Jaar 2023 en de publieksprijs van de Publiek Denken Top 100 uitgereikt. De publieksprijs ging naar HVHL-alumnus Maarten Veldhuis, accountmanager terreinbeherende organisaties en landgoederen bij waterschap Vallei en Veluwe. Hij haalde de meeste online stemmen. Veldhuis is voorgedragen door een medewerker van de provincie Utrecht: 'Maarten is een enorme ambassadeur

voor de waterwereld en zorgt op een actieve manier aan bewustwording en kennisverspreiding. Via onder andere X heeft hij een groot publiek bereikt waarin hij wekelijks mensen meeneemt in de wereld van (zoet)water en de gevolgen van klimaatverandering op ons watersysteem.' De Top 100 en de prijzen zijn bedoeld om ambtenaren voor het voetlicht te brengen die een excellente prestatie leveren of een bijzonder verhaal hebben.

VVA-A Agenda

14 maart	Carrièredag in Leeuwarden, 10.00-17.00
20 maart	20 jaar Onderwijs in Boomspecialisme, 14:30-17:30, diner tot 18:30, zie pag. 6
22 maart	Excursie Schokland, vanaf 13.15
12 april	Excursie Beekse Bergen, vanaf 11.00
31 mei	Vogelexcursie Weerribben met de boot, diverse opties
7 juni	Vleermuizenexcursie Zwolle, 20.30-23.00
14 juni	Fiets- en wandelexcursie Groningse Onlanden, 's middags
21 juni	Reünie 125 jaar T&L, 18.30- 23.00, aanmelden feest.t&L@hvhl.nl
4 juli	Excursie Tafelzurenfabriek Kesbeke, Amsterdam, 13.00-16.00

Opgave excursies en meer informatie: www.vva-aristaeus.nl/agenda

Impressie Carrièredag Leeuwarden

Maak
leefomgeving
een b

OMBEE bevordert kruisbestuiving

Het neerzetten van een succesvol bedrijf gaat niet zonder slag of stoot, weet Alex Middag, oprichter en eigenaar van OMBEE. Met een divers team is OMBEE een betrouwbare partner op het gebied van milieuadvies. 'De 'bij' gebruiken we als metafoor voor hoe wij ons steentje willen bijdragen aan een duurzame leefomgeving.'

Milieuadvies is een breed vakgebied. Het is dus niet gek dat bureaus zich specialiseren in verschillende takken van sport. Ook OMBEE doet dat. 'We houden vooral namens overheden toezicht bij bedrijven. We kijken bijvoorbeeld naar de opslag van gevaarlijke stoffen en energiebesparing, maar ook of een stalsysteem bij een agrarisch bedrijf volgens de stalbeschrijving in werking is. Toezicht is binnen het milieubeleid onlosmakelijk verbonden met vergunningverlening en handhaving, maar in de laatste twee disciplines mogen we de komende jaren nog meer groeien. We doen geen specialistisch onderzoek naar bijvoorbeeld geluid of geur; daar schakelen we andere bedrijven voor in.'

Het bedrijf heeft een bijzondere voorgeschiedenis. Tot 2005 was Alex Middag milieuadviseur bij Milcura. Hij begon er als projectmedewerker en werkte zich in tien jaar op tot accountmanager. Milcura opereerde vanuit Zwolle, maar liet daardoor werk liggen in Zuidwest-Nederland. 'Mijn idee voor een tweede vestiging in Zuid-Nederland kon rekenen op goedkeuring van de toenmalig eigenaar. Eén van de medewerkers ging het accountmanage-

ment doen in Noord-Nederland, zodat ik mijn pijlen kon richten op Zuid-Nederland. De situatie veranderde ineens toen het bedrijf werd verkocht. De nieuwe eigenaar zag de tweede vestiging helaas niet zitten, waarop ik de keuze maakte om voor mezelf te beginnen. Om mijn werkgever niet in de wielen te rijden, ging ik in het zuiden mijn droom waarmaken. Zo ontstond MIDDAG Milieuadvies.'

Van Gorinchem naar Meppel

Het bedrijf vestigde zich in Gorinchem, door de ligging aan de A15 en A27 een mooie uitvalsbasis. Omdat Middag geen éénpitter wilde zijn, nam hij een aantal mensen aan. De zaken gingen voortvarend. 'Maar mijn vrouw kreeg heimwee naar Noord-Nederland. Zodoende besloot ik daar een tweede vestiging op te zetten. In de aanloop daarnaartoe verhuisden we naar Drenthe. Door de bankencrisis van 2008 moesten we echter alle zeilen bijzetten om het kantoor in Gorinchem te behouden; de tweede vestiging belandde in de ijskast. Het gevolg voor mij was veel op en neer reizen en doordeweeks overnachten in een appartementje.'

'De crisis heeft veel bedrijven de kop gekost, maar het lukte ons op de benen te blijven. Daarnaast leerde de crisis mij dat kostenbewustzijn belangrijk is en ook het opbouwen van reserves.' In 2012 verhuisde Middag zijn bedrijf naar Meppel. 'Het huidige toverwoord is hybride werken. Veel overheden en bedrijven presenteren dat als iets nieuws en van deze tijd, maar voor ons was dit al heel normaal.' Toch ging het bedrijf een honk missen voor de medewerkers in Zuidwest-Nederland. Middag: 'Martijn Vriends, één van de medewerkers van het eerste uur, ging aan de slag met een tweede vestiging in zijn woonplaats Etten-Leur. Het heeft even geduurd, maar die tweede vestiging is er gekomen', zegt Middag met een glimlach.

Nieuwe naam

Na vijftien jaar onder de naam MIDDAG Milieuadvies vond Middag het tijd voor verandering. 'Het woord milieuadvies was achterhaald, zeker bij de overheid. De afdeling Milieu bestaat al niet meer. We hebben nu het domein fysieke leefomgeving. Ook wilden we een bedrijfsnaam die vertelt wat we doen, waar we voor staan en waarvoor we gaan. In 2022 was OMBEE een feit. 'De eerste twee letters 'OM' staan voor de omgeving. De fysieke leefomgeving is het werkgebied waarin we opereren. BEE, Engels voor bij, gebruiken we als metafoor. De bij is superbelangrijk voor de natuur, onze leefomgeving. Bijen brengen stuifmeel van de ene naar de

door uitwisseling van kennis

andere plant, waardoor die kunnen groeien en bloeien. Wij willen ook die onmisbare schakel zijn voor onze klanten. We hebben veel verschillende klanten en bij iedereen brengen en halen we kennis. Dit kan gaan over de uitleg van een wetsartikel, maar ook over hoe we ons werk als vergunningverlener of toezichthouder anders of slimmer kunnen doen. We denken graag mee. En dat wordt gewaardeerd.”

Omgevingswet

‘Als adviesbureau hebben we veel te maken met veranderende regelgeving, maar ook met verschillende werkwijzen van gemeenten en omgevingsdiensten. Dat maakt het werk zeer uitdagend’, zegt Middag. ‘Zeker in de uitvoering is het niet altijd goed uit te leggen aan bedrijven, waarom de wetgever regels ineens verandert. Met ingang van dit jaar is de Omgevingswet in werking getreden, maar Middag is nog niet enthousiast. ‘Waar we eerst te maken hadden met centraal Rijksbeleid, heeft het Rijk bedacht om gemeenten meer vrijheid te geven om op gemeentelijk niveau een ruimer of juist strakker omgevingsbeleid te voeren. Ik ben benieuwd hoe zich dat de komende jaren in de praktijk ontwikkelt. Ook zijn bijvoorbeeld deels de verplichte periodieke keuringen van bovengrondse brandstoftanks en van mestbassins vervallen, terwijl de regels ten aanzien van bodembescherming juist weer zijn aangescherpt. Ik begrijp dat er sprake is van voortschrijdend inzicht, maar

vooral onze toezichthouders moeten zo’n switch in regels weer uitleggen aan een bedrijf. Dat vereist goede communicatieve vaardigheden.’

Plezier in je werk

Hoewel het bedrijf al bijna twintig jaar bestaat, groeit het nog altijd. In de komende jaren wil Middag de vergunnings- en handhavingstak graag uitbreiden. Zijn streven is een team van 45 personen, gelijkmatig verdeeld over de drie disciplines. ‘Met zo’n omvang kunnen werknemers onderling meer sparren over onderwerpen en kunnen we meer verschillende projecten oppakken. Een groter team maakt ons minder kwetsbaar. Met meer durfkapitaal kunnen we dan ook een keer een nieuwe dienst ontwikkelen of een handige tool maken zonder dat het grote financiële gevolgen heeft. Een andere wens is een extra vestiging in andere delen van Nederland, zoals in Limburg en Noord-Holland. Maar dat is niet het belangrijkste; het is al moeilijk

genoeg om de juiste mensen te vinden.’ Hoewel OMBEE actief is in de milieu-sector is om er aan de slag te kunnen gaan een opleiding Milieukunde geen must. ‘We vinden het vooral belangrijk dat mensen hun werk met plezier doen. Zo hebben we recent een afgestudeerde bos- en natuurbeheerder aangenomen. Zij werkte bij een handelaar in oldtimeronderdelen en zocht ondertussen een andere baan. Nu krijgt ze bij ons een interne opleiding tot toezichthouder. Nieuwe mensen worden bij ons niet in het diepe gegooid. We hebben een inwerkprogramma waarmee nieuwe medewerkers kennismaken met alle mooie facetten van ons vak. Een medewerker kan zelf aangeven in welke richting hij of zij zich verder wil ontwikkelen. Een coach zorgt er dan voor dat die persoon toewerkt naar het zelfstandig uitvoeren van projecten. Een mooie werkwijze die als heel positief wordt ervaren door nieuwe OMBEE-talenten.’

TEKST EDWIN VRIEZEN, FOTO'S OMBEE

Naam Alex Middag
Naam bedrijf OMBEE
Vestiging Meppel en Etten-Leur
Aantal medewerkers 14

Opleiding Propedeuse Cultuurtechniek, Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein Velp, 1990; Milieukunde, richtingen milieubeleid en milieuhygiëne, Van Hall Instituut Groningen, 1995; Environmental Sciences, University of Greenwich, 1996

Jongerenraad denkt actief mee over natuurbescherming

Elke maand komt een groep jongeren samen om zich te buigen over gevraagde en ongevraagde adviezen voor Staatsbosbeheer. In deze Jongerenraad zitten momenteel twee afgestudeerden en een student van Hogeschool Van Hall Larenstein (HVHL)/Yuverta mbo Velp. Wat beweegt Wout van Alst, Leonie Geurts en Reint-Jan van de Bunte om actief te zijn voor de Jongerenraad?

Alliedrie volgden hetzelfde opleidingstraject van Bos- en natuurbeheer Yuverta naar deze opleiding bij HVHL. Het verschil is alleen dat Wout eerstejaars bij HVHL is en Leonie en Reint-Jan werken. Leonie is momenteel gebiedscoördinator bij Collectief Rivierenland waar ze zich bezighoudt met agrarische natuur. Reint-Jan is afgelopen zomer afgestudeerd en werkt sinds oktober bij bosbeheerder Borgman Beheer Advies. Wout zit het kortst bij de Jongerenraad, nog maar vier maanden. Hij is er via Leonie bij gekomen. Wout: 'Leonie en ik kennen elkaar al langer, we komen bij elkaar uit de buurt. Ze tipte me over de sollicitatieronde voor nieuwe leden en vroeg of het iets voor mij zou zijn. Ik volgde de Jongerenraad al op LinkedIn en gaf berichten vaak een like. Dus ik wist al een beetje wat ze doen.' Wout had interesse, stuurde een sollicitatiebrief en werd uitgenodigd voor de selectiemiddag. 'Heel leuk dat ze mij als een van de acht nieuwe leden hebben gekozen.'

Kantje boord

Leonie kwam op het idee om actief te worden door haar contacten met medewerkers van Staatsbosbeheer, die ze in het veld tegen komt. 'In de Jongerenraad kijk je vanuit een heel andere perspectief naar de organisatie, meer vanuit het beleid. Dat leek me interessant toen ik overwoog om te gaan solliciteren, maar ik voelde me

Wout van Alst, Leonie Geurts en Reint-Jan van de Bunte (van links naar rechts) zijn de drie jongeren in de Jongerenraad van Staatsbosbeheer met een Yuverta- en HVHL-achtergrond.

ook wat onzeker of ik het wel zou kunnen. Pas op de avond dat de vacature sloot heb ik mijn brief ingeleverd. Kantje boord dus.'

Reint-Jan en Leonie zitten straks in juni twee jaar bij de Jongerenraad. Voor het eerst hebben ze zich gebogen over het aannemen van nieuwe leden. Leonie en Reint-Jan: 'We kregen een mooi aantal sollicitaties, bijna veertig brieven. Na een eerste schifting hebben we een aardig clubje uitgenodigd om naar het SBB-hoofdkantoor in Amersfoort te komen. In gesprekken en aan de hand van casussen hebben we gekeken wie het beste in onze raad zouden passen. Daar viel Wout ook onder.' Tijdens de sollicitatieprocedure wordt ook gestreefd naar een zo groot mogelijke diversiteit onder de jongeren.

Mix

De raad bestaat uit zo'n veertien jongeren tussen de 18 en 28 jaar, een mix van studenten en young professionals met uiteenlopende achtergronden

die gemeen hebben dat ze willen bijdragen aan de natuur in Nederland. Wout: 'Die mix was voor mij een leuke verrassing. Ik dacht dat er alleen mensen met een groene achtergrond in zouden zitten, maar er zijn ook jongeren die uit de hoek van bijvoorbeeld rechten, bestuurskunde, recreatie, milieu en aardwetenschappen komen.'

Meedenken

In 2016 is de raad opgericht op initiatief van toenmalig staatssecretaris Sharon Dijksma en is gemunt op de natuurtop. Marjolein Kloek coördineert vanuit Staatsbosbeheer de Jongerenraad. Jongeren zijn de natuurbeschermers van de toekomst, wordt vaak gezegd. Maar waarom zouden ze niet nu al actief meedenken over natuurbescherming? Leonie: 'Aankankelijk was het de bedoeling om dat er een raad zou komen voor alle terreinbeherende organisaties in Nederland, maar uiteindelijk heeft alleen Staatsbosbeheer doorgezet.'

De Jongerenraad geeft adviezen, gevraagd en ongevraagd over diverse onderwerpen. Eerdere adviezen gingen bijvoorbeeld over duurzaamheid, mobiliteit en circulariteit binnen de organisatie en over verbetering van de inwerkperiode van nieuwe medewerkers. Reint-Jan: 'Momenteel zijn we druk bezig met de casus Boeren en boswachters. De bedoeling is dat we gaan adviseren over hoe jonge boswachters en jonge mensen in de agrarische sector beter met elkaar kunnen gaan samenwerken. Staatsbosbeheer en BoerenNatuur, de overkoepelende organisatie voor agrarische natuurcollectieven, hebben ons gevraagd om onder meer veldonderzoek te doen in twee casusgebieden, Drentse Aa en Wieden en Weerribben, en interviews af te nemen met agrariers, natuurbeheerders, beleidsmakers en anderen. Uiteindelijk is het ons doel om voorstellen te gaan doen hoe de samenwerkingen in overgangsgebieden te verbeteren.'

Pittig item

De Jongerenraad is zo druk met dit gevraagde advies, dat ongevraagde adviezen even op een lager pitje staan. Het laatste ongevraagde advies is mei vorig jaar mei ingeleverd en behandelde de samenwerking tussen Staatsbosbeheer en Shell. Reint-Jan: 'Het was best een pittig item en daarom hebben we eerst samen besproken of we hier gezamenlijk een advies over zouden willen uitbrengen. Je wilt natuurlijk niet dat je naam eronder komt te staan als je er niet achter staat.'

Wat was de kwestie? Shell steunt Staatsbosbeheer financieel voor herinplant in door essentaksterfte getroffen bossen. 'Op zich een goed idee. Maar Shell maakte er reclame over, wat niet de bedoeling was omdat Shell in de wereld ook de nodige schade aan natuur en klimaat berokkent. Voor ons staat dat zo haaks op de doelstellingen van Staatsbosbeheer, dat wat ons betreft zo'n samenwerking heroverwogen moet worden. Gaat Staatsbosbe-

heer weer eens zo'n samenwerking aan, dan adviseren we om kritischer te kijken naar de activiteiten van het bedrijf waarmee je in zee gaat.'

Op basis van hun *position paper* is de Jongerenraad vervolgens uitgenodigd voor een aanvullend gesprek over het beleid over partnerships bij Staatsbosbeheer. Reint-Jan, Leonie en Wout: 'Het is heel mooi dat er serieus naar ons wordt geluisterd. Wat betreft de navolging van onze adviezen zijn sommige zaken natuurlijk makkelijker te realiseren dan andere, maar het is hoopvol dat de organisatie er daadwerkelijk wat mee wil. Er zijn adviezen waar echt wat mee gedaan is. Dat is echt wel tof.'

Volg de Jongerenraad op Instagram en LinkedIn. Wie weet is het ook iets voor jou!

TEKST RIA DUBBELDAM
FOTO JONGERENRAAD

Creatieve & technische toppers gezocht!

Van Doorn vormt als sinds 1963 de buitenruimte van morgen. Wij leggen het aan, onderhouden het en beheren het. Je vindt ons werk door heel Nederland. Als laagdrempelig, informeel bedrijf bieden we een werkplek aan studenten en pas afgestudeerden. Op dit moment heeft ons ontwerpteam versterking nodig. Ben jij de ontwerper die wij zoeken?

Als **technisch adviseur/ontwerper** vertaal jij de wensen en behoeften van onze klanten in een praktisch doordacht ontwerp. Ook geeft je advies over biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulariteit. Zo draag jij je steentje bij aan een duurzame, schone en veilige buitenruimte.

Kijk voor deze én andere openstaande vacatures op onze website!

De toekomst van Nederland verander je niet zomaar.

Wij geloven dat je elkaar hierbij nodig hebt.
Daarom gaan wij voor een samenwerking op de lange termijn,
zodat we stappen kunnen zetten om Nederland toekomstbestendig in te richten.

Water en klimaat | Gebiedsinrichting | Waterveiligheid

KOM WERKEN BIJ DLV ADVIES

EN CREËER JE EIGEN FUNCTIE

& RESULTAAT

Werken bij DLV Advies betekent afwisseling, veel vrijheid en volop kansen om je doelen te bereiken. Je werkt voor het grootste agrarische adviesbedrijf dat betrokken is bij de nieuwste innovaties. DLV Advies biedt je meer dan leuk en uitdagend werk. Onze collega's staan met de poten in de klei en lopen net zo makkelijk binnen bij de directeur als bij een naaste collega.

Sta jij ook met de poten in de klei?

Bekijk onze vacatures
of kom kennis maken!

www.metdepotenindeklei.nl

Onze alumnus in Zweden

Winters verkeer in Zweden

Als ik deze column schrijf hebben we in Zweden net de koudste periode in 25 jaar achter de rug. Even noordelijker van ons zijn in Lapland temperaturen beneden de -40 graden gemeten. Gelijktijdig met de koude trok in de eerste week van januari storm Henk over Nederland met veel regen en hoogwater. Ertussenin viel in het zuidelijke deel van Zweden rond Stockholm zoveel sneeuw dat zelfs het verkeer op snelwegen stilviel. Het weer houdt het land in de greep. Ik borduur dan ook even door op het onderwerp van mijn eerste column over de grüswegen (onverharde wegen met steenslag).

Toen de ongewoon vele sneeuw neergedaald was en de snelweg E22 pas na 24 uur en een ijzige nacht voor gestrande automobilisten weer vrij was, ontsponnen zich in de Zweedse media haast Nederlandse discussies. Over de al dan niet correcte inzet van hulpdiensten. Want sneeuwschuivers kwamen te laat en ook de hulpdiensten zaten vast. Heel veel auto's in het zuiden van Zweden reden nog met zomerbanden. Vanuit de politiek kwam het voorstel de handhaving op het gebruik van winterbanden op te voeren. Niet alleen in Nederland is handhaving de pleister op elke wonde.

Dat alles is in Jämtland in Midden-Zweden, waar wij wonen, eigenlijk niet voor te stellen. We leven al sinds half oktober – dat was ook ongewoon vroeg – al met een stevige hoeveelheid sneeuw. Maar in tegenstelling tot Zuid-Zweden raakt niemand van een portie sneeuw van slag. De mensen zijn erop ingesteld. Van een metertje sneeuw kijkt niemand op; je komt op je werk, mogelijk wat later. De in de regel vierwiel-aangedreven auto's staan tenminste op winterbanden en een groot deel rijdt ook op winterbanden met spikes, dubbdäck op zijn Zweeds. En dat is niet voor niets want behalve elanden lopen hier ook rendieren gewoon op de weg.

Naast goede autobanden is het ook erg belangrijk de wegen goed te onderhouden. Onze gemeente Ragunda heeft contracten met lokale aannemers voor het schoonschuiven van de openbare weg. En volgens de gemeentelijke website moeten ook particulieren in de stedelijke omgeving een steentje bijdragen om delen van de openbare weg (paden voor voetgangers) vrij te houden. Neem dat steentje bijdragen maar heel letterlijk. Gladheidsbestrijding vindt plaats door het strooien van fijne steenslag gemengd met zand. Bij de gemeentewerf in Stugun kun je dit gratis komen ophalen en de aannemers strooien na het schuiven en bij ijsvorming de rest op de grote weg (onderste foto). Veiligheid voor alles.

Door de goed geschoven en gestrooide wegen en de winterbanden kun je goed een noodstop maken. Ik heb zelf even met mijn inmiddels wat oudere vierwiel-aangedreven auto met stability control en uiteraard winterbanden getest. Strakke en korte remweg! Een fijne veilige gedachte. Vanuit een winters Zweden een warme groet en het allerbeste gewenst voor 2024.

FRANK HEIJNENS

Frank Heijnens (HBCS, 1985) is werkzaam in bodemonderzoek en bodemsanering, aanvankelijk bij overheid en adviesbureaus en sinds 2006 vanuit Heijnens Milieu-advies. Dit voorjaar zijn Frank en zijn vrouw Bertina naar Zweden geëmigreed. Zijn advieswerkzaamheden zet Frank voort via H-kvadrat. Vanuit Jämtland beschrijft hij opvallende verschijnselen, uiteraard met verbinding met vakgebieden van HVHL en Yuverta.

De grüsweg in winterbeeld, januari 2024.

Noodstop voor rendieren?

Fijne steenslag als ondergrond.

Frank en Bertina.

‘Alle hens aan dek voor de Kaderrichtlijn Water’

In 2027 moet Nederland aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) voldoen. Al enige tijd trekken deskundigen aan de bel. De waterkwaliteit in Nederland is de slechtste van alle EU-lidstaten, zegt Wageningen UR; maar één procent van onze wateren verdient het predicaat ‘goed’. De kans is klein dat we tijdig aan de KRW voldoen. Zijn we er wel voldoende van doordrongen? Wordt de KRW het volgende hoofdpijndossier? Wat kunnen we doen om het leed te verzachten? Wat doet jou organisatie aan verbetering van de waterkwaliteit of wat zou er volgens jou moeten gebeuren om alsnog vaart te maken?

SAMENSTELLING RIA DUBBELDAM

Eva Burgers

- Bos- en natuurbeheer, Hogeschool Van Hall Larenstein, 2016
- Stakeholdermanager | adviseur Public Affairs bij LTO

‘Dat water ons nieuwe hoofdpijndossier wordt, zien we al een tijdje aankomen. En dat terwijl we op water juist zó zuinig moeten zijn. Het is onze levensader. Te veel water, wat we de afgelopen tijd hebben gezien, doet verdrinken. Te weinig water doet verdrogen, te slecht water doet verpieteren. Water moet in balans zijn, in kwaliteit én in kwantiteit. Dat dit nu niet in balans is, zie je overal terug. En daar loopt juist de landbouw tegenaan. Boeren en tuinders zijn de eersten die deze onbalans merken, en werken daardoor vanuit een intrinsieke motivatie al met grote stappen mee aan de wateropgave. Boeren en tuinders werken onder meer samen met waterschappen in bijvoorbeeld het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) aan schonere en voldoende water en een betere bodem, en er worden stappen gezet in het verminderen van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. Helaas worden boeren en tuinders nog niet beloond voor dit soort duurzaamheidsinspanningen, terwijl de productie wél vaak afneemt en de kostprijs vaak alleen maar stijgt. Het leed verzachten? **Beloon boeren voor hun duurzaamheidsinspanningen waardoor ze nog meer stappen naar een gezonde toekomst kunnen zetten.**’

‘Wat ik om mij heen zie is dat mijn collega-waterschappers zeker niet de illusie hebben dat we tijdig en overal aan de KRW voldoen. Misschien wel aan het tijdig uitvoeren van de maatregelen die we hebben gezegd te gaan doen. **De tijd die nodig is om effecten van deze maatregelen terug te zien in metingen, gaat veel verder dan 2027.**

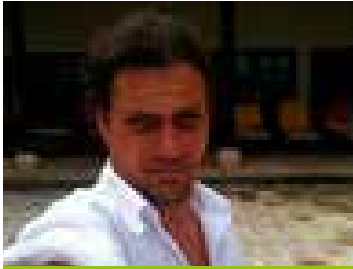
Denk bijvoorbeeld aan de soms lange periode die planten en dieren nodig hebben om zich te vestigen.

Daarnaast is de invloed op de waterkwaliteit niet alleen te beïnvloeden door het nemen van maatregelen in onze zogenaamde A-watgangen (zeg maar de hoofdwatgangen die in eigendom zijn van het waterschap). We zijn er steeds meer van doordrongen dat een gezonde bodem en wat er gebeurt in de overige watgangen (zoals die van provincies, gemeentes, particulieren en TBO's) en op het land (zoals landbouw en industrie) net zo belangrijk is. Het is eigenlijk niet een opgave voor het waterschap alleen maar voor ons allemaal. Het verhaal drinkable rivers van Li An Phoa (<https://drinkablerivers.org/>) sluit hier mooi op aan.’

Hilde Buitelaar

- Land- en Watermanagement, Hogeschool Van Hall Larenstein, 2001
- Omgevingsmanager projecten watersysteem landelijk gebied bij Waterschap Vallei en Veluwe

Kees Luijt

- Tropische Bosbouw, Hogeschool Van Hall Larenstein, 1994
- Technisch manager KRW-programma Rijkswaterstaat Oost-Nederland
- Eigenaar van WIN.K (Water, Innovatie, Natuur, Kansen)

‘De kans dat in 2027 in zijn geheel aan de KRW wordt voldaan, acht ik klein. Projecten lopen lang door; dit moet aanzienlijk sneller om zo de fysieke inrichting voor de KRW tijdig gereed te hebben. Processen en procedures zijn een bottleneck. Deze duren lang en daarmee wordt de druk op de uitvoering alleen maar groter. En als alles dan ook nog eens gelijktijdig op de markt wordt gezet?...

Wat mist is een gezamenlijk gedragen gevoel van urgentie, zelfs noodzaak, bij overheidspartners, publieke partijen, bedrijven en burgers. Er wordt nog te vaak in tegenstellingen gedacht, vooral bij de fysieke inrichting. De chemische kwaliteit is per definitie onhaalbaar zolang lozingen in binnen en buitenland door blijven gaan. Denk bijvoorbeeld aan PFAS. Nu pas wordt op EU-niveau gekeken hoe dit aan te pakken, dat had sneller, beter gekund. Ook andere lozingen blijven toegestaan, in binnen- en buitenland. Hier mist mijns inziens een holistisch benadering: wetgeving is sectoraal en kijkt maar beperkt over de grens van het eigen domein. Onder de Omgevingswet zou dat theoretisch beter moeten gaan, maar of dat in de praktijk ook zo zal zijn?’

‘Nederland is zich onvoldoende bewust van wat het betekent als we de Kaderrichtlijn Water-doelen niet halen. Zonder gezond water komt de beschikbaarheid van ons drinkwater, zwemwater en ook water voor landbouw en industrie in het gedrang. Drinkwaterbedrijven en provincies en waterschappen die verantwoordelijk zijn voor de waterkwaliteit, zijn al jarenlang verenigd in een overlegstructuur over de KRW. Tezamen met Rijkswaterstaat is kortgeleden opgeschaald naar de minister die het onderwerp serieus neemt.

Wat er moet gebeuren is dat in de integrale gebiedsaanpak ook de waterkwaliteitsproblematiek wordt meegenomen. Dus één keer langs de grondbezitter, de inwoner en de belanghebbende om vervolgens in gezamenlijkheid een maatregelenpakket voor natuur, waterkwaliteit, een toekomstbestendige landbouw en leefklimaat te realiseren. Vooral die gezamenlijkheid is van belang, want daarmee creëer je draagvlak. Waterschappen werken al heel lang met de agrarische sector op deze manier. Gezien de diverse ruimtelijke opgaven die hier samen komen, is het belangrijk dat provincies de regie nemen. En gezien de tijdsdruk is het van cruciaal belang dat het Rijk dit topprioriteit maakt, onvoorwaardelijk steunt en faciliteert met diverse middelen. Zonder die inzet van het Rijk halen wij de doelstellingen niet!’

Melissa van Hoorn

- Milieumanagement, Van Hall Instituut, 2001
- Oud-gedeputeerde Water & Klimaat van Provincie Groningen

Miranda Berendsen

- Plantenbiotechnologie, Internationale Agrarische Hogeschool, 1996
- Programmamanager IJsselmeer en IJssel-Vechtdelta bij Staatsbosbeheer

‘Staatsbosbeheer helpt Rijkswaterstaat bij de KRW-opgave. Een groot deel van de maatregelen vinden op onze gronden plaats. Denk aan het aanleggen van natuurvriendelijke oevers en geulen of het verlagen van de uiterwaarde. **Voor Staatsbosbeheer is het van belang dat de KRW-maatregel geen doel op zich is.** Willen we de ecologische waterkwaliteit duurzaam verbeteren, dan moet een maatregel meer zijn dan een technische ingreep.

Om natuurlijke habitats terug te krijgen is het in gang zetten en houden van natuurlijke processen noodzakelijk. De ingreep moet passend zijn bij het (eco) systeem. Voor de rivieren betekent dat: passend bij het DNA van de rivier en daarmee in lijn met het (oorspronkelijke) landschap. Daar waar een geul in de ene uiterwaarde meer variatie in leefgemeenschappen en soorten oplevert, kan een vergelijkbare geul in een andere uiterwaarde tot verlies van bijzondere flora en fauna leiden. Het is van groot belang om breder te kijken en het gebied in beschouwing te nemen.

De tijd dringt, maar laten we niet uit het oog verliezen dat investeren in de ontwerpfase zich uiteindelijk vertaalt in meer weerbare natuur. Natuur die voor ons van onschatbare waarde is.’

‘Rijkswaterstaat is beheerder van grote wateren en heeft een belangrijke opgave in de KRW om de ecologische waterkwaliteit te verbeteren. Dit gebeurt door het uitvoeren van tal van maatregelen zoals natuurvriendelijke oevers, nevengeulen of structuur in de wateren. Ik zie dat in de planuitwerking meer samenwerking met partners en de omgeving nodig is. Ondertussen zijn in sommige delen van het land veel geschikte eigen Rijksgronden voor KRW-maatregelen inmiddels benut. We zullen dus verder moeten kijken. Bijvoorbeeld hoe en waar we kunnen aansluiten bij andere initiatieven, wensen en raakvlakken van stakeholders. Naast de instrumenten die de Omgevingswet ook biedt. Gezien de strikte einddatum van 2027 brengt dit de nodige druk op de planning met zich mee, dit soort processen kosten tijd.

Ondertussen worden in de organisatie alle zeilen bijgezet om de opgaven te behalen.

Wat ik zelf mooi vind is grote gedrevenheid in de KRW-teams. Rijkswaterstaat kan mogelijk gezien worden als de organisatie van de harde infrastructuur, maar ik zie ook veel groenblauwe harten die willen werken aan betere onderwaternatuur en waterkwaliteit. Of we het daarmee redden? Het helpt zeker!’

Aletta Crielaard

- Plattelandsvernieuwing, Hogeschool Van Hall Larenstein, 2008
- Adviseur omgevingsmanagement bij Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid

Al het goede van de aardappel zit in onze heerlijke producten

De aardappel is het gewas van de toekomst.

Er is relatief weinig water nodig om de aardappelen in het veld lekker te laten groeien. En in dit gewas zitten de meeste calorieën en goede voedingsstoffen per hectare in vergelijking met andere gewassen.

We staan nooit stil, behalve voor onderhoud.

Ons team in Oosterbierum staat elke dag weer voor een mooie uitdaging om een topproduct te maken. Het fabrieksproces gaat 24 uur per dag door; we werken in 5 ploegen.

Geïnteresseerd in ons merk?

Kijk op www.Lambweston.eu of in het vriesvak in de supermarkt.

LambWeston
SEEING POSSIBILITIES IN POTATOES

Maak jij met ons de leefomgeving mooier?

Mooier met jou!

www.werkenbijanteagroup.nl

anteagroup

Vleermuizen en gierzwaluwen

inventariseren voor je werk!

- Door heel Nederland
- Avond- en nachtwerk
- Voorjaar: 1 mei t/m 31 juli
- Najaar: 1 aug t/m 31 okt
- Min. 8 – max. 40 uur p.w
- €16,50 p.u.
- Reistijd = werktijd

Check de vacature op Teia.nl
of scan de QR-code

teia.nl
Dienbaar aan ecologie Nederland

De ideale start van je loopbaan als boomexpert!

Ben je klaar voor een nieuwe uitdaging met de focus op een groene leefomgeving? Wil je alles leren over boombeheer, maar wil je ook direct een salaris verdienen?

Met het traineeship Bomen in Stedelijke Omgeving van BomenCampus kan dat. In 2 jaar tijd groei jij uit tot boomexpert van de toekomst!

Meer informatie? Bomencampus.nl

BOMEN CAMPUS

- Bodem
- Milieu
- Omgevingsvergunningen
- Water

BURO ANTARES
ALUBRA GROUP

Buro Antares BV
Aventurijn 600, NL-3316 LB Dordrecht
+31 (0)78 652 00 00 | info@buroantares.nl | buroantares.nl

Biodiverse nectarkroeg in Twente

Van der Tol heeft een naam hoog te houden als het gaat om de ontwikkeling van verticaal groen in de bebouwde omgeving. De nieuwste loot op de lijst van markante projecten is een met planten begroeid scherm van 900 meter lang en 14 meter hoog, gebouwd rond vier loodsen van een distributiecentrum van ARA Almelo.

Bij het ontwerp van dit bedrijventerrein was het een bewuste keuze van Heembouw Architecten om vergroening en biodiversiteit centraal te stellen. Niet vreemd dus dat Van der Tol en dochterbedrijf ontwerp bureau Hollandsgroen al vanaf de start bij het project zijn betrokken, aldus projectleider Gert Jan Middellie. Bijna dertien jaar geleden begon hij bij Van der Tol. Daar ging hij door met het ontwerp waar hij tijdens zijn studie bij Hogeschool Van Hall Larenstein al

enthousiast mee bezig was: groene wanden.

Gonzen en fladderen

'Inmiddels zijn we heel wat verder. Bij ARA Almelo hebben we vergroening en vergroting van de soortenrijkdom tot in het extreme doorgevoerd', vervolgt Middellie. 'We hebben veel moeite gedaan om tot een gevarieerde klimplantenlijst te komen. Daarbij is rekening gehouden met zon, wind, schaduw en met bloeitijd, omdat we insecten van voor- tot najaar van nectar en pollen willen voorzien. Voor elk wat wils. Er zijn insectenhôtels, vleermuiskasten en vogelhuisjes geplaatst. We hebben ook naar het gebied rondom het scherm gekeken. Zo is het terrein ingezaaid met een bloemenmengsel en de gekozen bomen helpen mee aan een goede spreiding van het nectaraanbod.' De natuur kan op het terrein van ARA Almelo vrij z'n gang gaan. Alle planten zijn gekozen vanwege hun nut voor dieren; alleen al voor het scherm zijn circa vijftig soorten gebruikt. De verwachting is dat het natuurscherm zal gonzen en fladderen van de bijen, zweefvliegen, dag- en nachtvlinders en van de vogels die er voedsel en beschutting vinden. Ook mensen zullen het groen waarderen, al was dat niet het voornaamste doel. 'De inrichting is vrijwel gereed. Eind 2023 hebben we onze werkzaamheden even stil

moeten leggen door de vele regen. De grond was te nat geworden voor het planten van de grote bomen en de hagen. Maar zodra het weer kan zullen we onze werkzaamheden afronden', zegt Middellie.

Water- en voedingsysteem

Het regenwater dat op de daken valt, wordt opgevangen in een silo van zo'n 180 m³ en is goed bruikbaar voor de klimplanten in droge tijden. In eerdere projecten is veel geleerd wat hier in verbeterde vorm is toegepast. Middellie: 'Zo is het water- en voedingsysteem op afstand uitleesbaar en aanstuurbaar. En in de bodem bij de plantenwortels volgen sensoren op verschillende dieptes continu de vochttoestand. Door deze automatisering zijn de klimplanten minder kwetsbaar. En er hoeft dus niemand met water langs; dat voorkomt veel uitval op droge dagen. Alle planten zijn bovendien in de volle grond gezet en niet in bakken aan het scherm gehangen.'

Toekomstige groene uitdagingen

Voorlopig blijft Van der Tol nauw bij ARA betrokken. De komende jaren verzorgt ze het onderhoud. Het lijkt Middellie zinnig om de ontwikkeling van de planten in het scherm langjarig te monitoren. En daarbij ook een ecooloog te betrekken die volgt welke vogel- en insectensoorten er gebruik van maken. 'Daar kunnen we veel van leren voor toekomstige groene uitdagingen.'

Eiwittransitie voor een gezondere mens en een duurzamere wereld

Om de groeiende wereldbevolking van voedsel te voorzien en tegelijkertijd de landbouw te verduurzamen is een voedseltransitie nodig. Martina Sura levert daar een bijdrage aan. Op 5 oktober hield ze in Leeuwarden haar inaugurele rede als lector Eiwittransitie. Het lectoraat richt zich onder meer op de inzet van micro-organismen voor de eiwittransitie met als uiteindelijk doel een gezondere mens en een duurzamere wereld.

Hoe mooi kan het zijn. De liefde bracht de Tsjechische microbioloog Martina Sura naar Nederland. Als associate professor bij de Universiteit van Chemie en Technologie in Praag zocht ze mogelijkheden om in Nederland aan de slag te gaan. Het werd geen universiteit maar een hogeschool. Hogeschool Van Hall Larenstein sprak haar tijdens een oriëntatie al snel aan: een heel prettige omgeving met hartelijke en slimme mensen en praktijkgericht onderzoek. In 2014 werd ze aangenomen als docent biotechnologie en als onderzoeker bij het lectoraat Gezonde en duurzame voeding en welvaartsziekten. 'We onderzochten vooral de effecten van voedsel en voedselpatronen op de humane gezondheid. Terwijl ik in Tsjechië me vooral bezighield met bodem- en plantenmicro-organismen ging ik bij Hogeschool Van Hall Laren-

stein steeds meer richting darmmicrobiota. De darmmicrobiota, voorheen 'darmflora' genoemd, kun je zien als een 'vergeten' orgaan of 'tweede hersenen' dat in het metabolisme van mens en dier vele fysiologische functies vervult voor bijvoorbeeld het immuunsysteem, de afweer tegen pathogenen en de vertering van geconsumeerd voedsel.

One health

Na het aflopen van het lectoraat keerde ze terug naar de bodem, nu als onderzoeker bij het lectoraat Duurzaam bodembeheer en zette er de onderzoekslijn bodemmicrobiota op. 'Langzamerhand kwam ik tot het inzicht hoe het bodem- en menselijke darmmicrobiom met elkaar verbonden zijn. Dat zit zo: de bodemmicrobiota beïnvloeden de plantenmicrobiota en die beïnvloeden op hun beurt de nutriëntenwaarde van

de planten en daarmee de humane gezondheid. Als we groenten en fruit eten, dan eten we dus niet alleen plantaardige nutriënten zoals eiwitten, vetten en suikers maar ook microbiota. Deze kennis is nog heel nieuw en in ontwikkeling en noemen we 'one health'. Planten zijn dus niet alleen planten; het zijn planten mét micro-organismen. Net zoals mensen en dieren micro-organismen in hun darmen hebben en zonder niet kunnen functioneren. Micro-organismen zijn overal. De soorten zijn gebonden aan een specifieke omgeving, maar ze communiceren met elkaar en hebben daarmee invloed op de gezondheid van plant, dier en mens.'

Vacature lectoraat

In 2022 wees onderzoeksdirecteur Niek de Boer haar op de vacature voor het nieuwe lectoraat Eiwittransitie. In lijn met het Klimaatakkoord van 2019 en de Nederlandse transitieagenda biomassa en voedsel van 2018 wordt voorgesteld om de gemiddelde eiwitname met 10 tot 15 procent te verlagen en om de verhouding dierlijke en plantaardige eiwitten in het dieet om te draaien van 60 op 40 naar 40 op 60. Dat stimuleert de humane gezondheid en voor een duurzamere landbouw is een eiwittransitie ook uiterst welkom. Ter vergelijking: de productie van een kilo vlees veroorzaakt een honderd keer zo grote broeikasgasemissie dan de productie van een kilo doperwten. Het thema wekte haar nieuwsgierigheid. Ze zag mooie kansen om haar microbiologische kennis in te zetten. 'Bij de eiwittransitie wordt snel gedacht aan vervanging van dierlijke door plantaardige eiwitten, maar er zijn ook andere alternatieven zoals bijvoorbeeld kweek-

Martina Sura: 'Een van onze onderzoekslijnen is de ontwikkeling van eiwitrijke voedselproducten op basis van micro-organismen.'

Studenten van de minor Feeding our planet bezoeken boerin Bianca van der Bos in Holwerd in het kader van het project HaVerHaal. foto Korrie Hoekstra.

vlees, insecten en micro-organismen. Die bevatten ook een hoog eiwitgehalte.'

Gefermenteerde vleesvervangers

Een van de onderzoeklijnen van het lectoraat is dan ook de ontwikkeling van eiwitrijke voedselproducten op basis van micro-organismen. Het principe is eenvoudig: doe in een bioreactor reststromen uit de landbouw als voedingsbron voor schimmels. De productie gaat snel, vraagt weinig ruimte, kan met verschillende reststromen wat bijdraagt aan de circulariteit van de voedselketen, kan jaarrond plaatsvinden en geeft nauwelijks vervuiling (lage CO₂- en stikstofuitstoot en weinig/geen bestrijdingsmiddelgebruik). Van de schimmel is voedszaam en veilig voedsel te maken. Veel voordelen, maar voor de opzet van de faciliteiten zijn financiële middelen nodig, dat is soms belemmering voor start-ups.' Eiwitrijke voedselproducten op basis van micro-organismen zijn in wezen niets nieuws, maakt Sura duidelijk. Producten van 'cellulaire landbouw' worden al wereldwijd gemaakt. Een bekend voorbeeld is de productenlijn van het merk Quorn, gemaakt van de schimmel *Fusarium venenatum*. Ook in Nederland zijn bedrijven actief die voedingsmiddelen op basis van schimmels maken, bijvoorbeeld The Protein Brewery en Enough. Omdat de vertakte structuur van het schimmelmycelium op

spiervezels lijkt, zijn er voedingsproducten met een vleesachtige structuur van te maken. De hele schimmelstructuur wordt daarom gebruikt, inclusief de eiwitten vol met essentiële aminozuren, vezels en vitamines, maar ook zink en ijzer.

Sura: 'Deze vorm van voedselproductie heeft in mijn ogen veel perspectief. Consumenten moeten nog wel goed in het verhaal worden meegenomen. Mensen vinden het niet altijd een fijne gedachte dat ze met bijvoorbeeld Quorn schimmels eten. Maar eigenlijk doen we dat al best veel. Eten we brie, camembert of blauwe kaas, dan eten we ook schimmels!'

Bodemmicro-organismen sturen

Behalve vleesvervangers van schimmels is ook de onderzoeklijn One health een belangrijk thema voor het lectoraat. 'Daarvoor lopen al diverse projecten. Soils2Guts bijvoorbeeld, een zesjarig project met Universiteit Leiden en andere partners. We onderzoeken hoe landbouwpraktijken de bodem en het bodemmicrobioom beïnvloeden en hoe dit doorwerkt in de kwaliteit en de nutriënten van groenten en vervolgens de gezondheid van het menselijke darmmicrobioom. We onderzoeken hoe en welke bodemmicro-organismen we kunnen sturen om producten te krijgen die de menselijke gezondheid verbeteren. Het leuke is dat het een breed multidisciplinair onderzoek betreft,

waarbij naast bodem- en plantdeskundigen ook bijvoorbeeld economen, artsen en gedragsdeskundigen betrokken worden. Hun expertise hebben we ook nodig. Want als we ontdekken dat de landbouwpraktijk inderdaad via micro-organismen invloed heeft op de humane gezondheid, hoe kunnen we dat dan inbedden in het beleid en hoe kunnen we dit uitleggen aan de consumenten?'

Een meer praktisch project op het gebied van one health is HaVerHaal - Verhaal van haver - geïnitieerd door een boerin in Noordoost-Friesland. Haar focus ligt op stimulering van de bodemgezondheid, maar ze wil ook gezonde producten voor consumenten produceren. Haver heeft goede potenties zowel qua teelt, inkomsten als gezondheid. Haver bevat 11 procent eiwitten, verlaagt het cholesterolgehalte en vermindert het risico op hart- en vaatziekten, darmkanker en diabetes. Sura: 'Haver werd vroeger veel geteeld en gegeten. De boerin wil graag dat consumenten haver weer gaan waarderen. Ze verbouwt dus ook een verhaal. Op haar boerderij voeren we een project uit waarbij op een deel van haar perceel wel en op een deel niet wordt gespoten. We bestuderen welke verschillen dat oplevert voor de bodemgezondheid en het bodemmicrobioom en of er verschillen zijn in de geogoste haver wat betreft de inhoud van plantgewasbeschermers, de eiwitverteerbaarheid en de hoeveel-

De verwerkingslijn voor haver is nog niet beschikbaar in de regio van Noordoost-Friesland. Stagiaire Rick Hoogendijk en onderzoeker Dennis ter Denge hebben haver bereid voor verder onderzoek, in het voedingsmiddelenhal op HVHL in het kader van het project HaVerHaal.

Een mooi voorbeeld van hoe we zowel plantaardige als dierlijke eiwitten kunnen consumeren is hybride yoghurt gemaakt van zuivel en van havermelk of sojamelk.

heid eiwitten en beta-glucanen.' Het project beoogt eveneens om haver als regionaal en gezond product te herintroduceren en om de kennis, het ambacht en de verwerkingsfaciliteiten in de regio Noordoost-Friesland te laten terugkeren. Studenten voedingsmiddelentechnologie dragen hieraan bij met de ontwikkeling van nieuwe haverrecepten die consumenten thuis kunnen bereiden.

Jongeren

Een heel ander project is het tweejarige SIA CoE Groen-project, een actieonderzoek met mbo-en hbo-studenten in de leeftijd van 16-20 jaar om ze te interesseren voor plantaardig voedsel. 'We gaan niet vertellen wat ze moeten eten, dat werkt toch alleen maar averechts. We gaan onderzoeken wat ze de hele dag door eten, waar ze eten en waar ze eten kopen, en waarom. Daarmee brengen ze hun eigen voedselomgeving en hun culturele en familieachtergrond in kaart. Studenten worden uitgedaagd om zelf met oplossingen te komen voor meer plantaardig voedsel, waarbij ze tijdens het proces bewust worden van het probleem en de mogelijke oplossingen, en zo gemotiveerder worden om zelf het gewenste gedrag te gaan

vertonen.' Sura benadrukt dat ze niet aanstuurt op een volledige uitruil van dierlijke door plantaardige eiwitten. We moeten vooral kijken naar wat belangrijk is voor een gezond dieet. 'We hoeven echt niet veganistisch te worden, het is zelfs niet wenselijk voor onze gezondheid. Dierlijke eiwitten zijn belangrijk, vooral voor bepaalde groepen mensen zoals kinderen en ouderen. Er is dus geen sprake van one size fits all. Een mooi voorbeeld van hoe we zowel plantaardige als dierlijke eiwitten kunnen consumeren is hybride yoghurt gemaakt van zuivel en van havermelk of sojamelk. Deze innovatie van studenten van onze school is positief ontvangen. Het geeft boeren een handvat voor de transitie naar een meer plantaardige voedselproductie en ook voor consumenten is het een positief verhaal. Niet iedereen wil volledig overstappen op plantaardig voedsel, maar wel een bijdrage leveren. Het grote voordeel van hybride producten is dat de vertrouwde textuur en smaak van zuivel behouden blijft.'

Toekomstig dieet

Het is duidelijk, het lectoraat Eiwittransitie omvat een breed palet aan onderwerpen en thema's waaraan Sura, haar

collega's en studenten graag een bijdrage leveren. 'Ons toekomstige dieet zal niet alleen uit plantaardige en dierlijke eiwitten bestaan maar ook alternatieve en hybride eiwitbronnen bevatten. We dragen daarvoor diverse bouwstenen aan.'

Kijk voor een filmpje over de productie van mycoproteïne op www.youtube.com/watch?v=EQMnA8vToeU

TEKST RIA DUBBELDAM, FOTO'S HVHL LEEUWARDEN

Uitgedaagd door de aardappel

In de fabriek van fritesproducent LambWeston in Oosterbierum bewaakt laboratoriumonderzoeker Wesley Heijman nauwlettend de kwaliteit van aardappel tot eindproduct. De kunst is – zegt hij – om van de in kwaliteitsparameters variërende piepers toch perfecte frietjes te maken van hoge en stabiele kwaliteit.

Tijdens zijn hbo-opleiding Biologie en Medisch Laboratoriumonderzoek, bij Saxion in Deventer had Wesley lang het idee om de medische richting in te gaan, zoals de meesten van zijn studiegenoten deden. Echter, het vooruitzicht om als medisch onderzoeker in een kort dienstverband van het ene naar het andere project te moeten hopen, trok hem totaal niet aan. Hij zocht naar meer vastigheid, en hij hoopte dat te vinden in de industrie. Na zijn afstuderen werkte hij al even aan aardappels – wat hem goed beviel. Hij wist dus wat hij deed, toen hij reageerde op de vacature bij LambWeston. Sinds juli werkt hij aan de kwaliteitsborging. Dat doet hij in nauwe samenwerking met enkele collega's die de feitelijke kwaliteitscontrole doen – zij zorgen voor de cijfers, die hij vervolgens analyseert – en zijn chef die onder andere ook audits doet. Zijn werkdag begint met het kritisch beoordelen van de binnengekomen samples: ziet hij misschien afwijkende waarden. Zo ja, hoe zijn die te verklaren? Licht het werkelijk aan het monster, of is de meterstand verkeerd genoteerd? Hij ziet het ook als zijn taak om regelmatig de meetapparatuur te ijken.

Natuurproduct

Als laboratoriumonderzoeker zou Wesley zich in vele bedrijfstakken nuttig kunnen maken. Vooralsnog heeft hij het echter bij de grootverwerker van aardappels uitstekend naar zijn zin. Hij is op de aardappel nog lang niet uitgekeken. 'Het is zo'n interessant natuurproduct, met name door de variatie in samenstelling. Het is veel diverser dan bijvoorbeeld olieproducten. Je zou eens moeten weten wat droogte, regens, temperatuur of bodem met de aardappel doet. En dan hebben we het nog niet eens over rasverschillen.' Zo kan het na een droge periode gebeuren dat het drogestofgehalte van de aanvoer plotseling toeneemt. 'Dan moeten we snel reageren,' zegt Wesley. 'Is er misschien een partij met een laag drogestofgehalte waar we het mee kunnen mengen, of moeten we met de ervaren collega's van de werkvloer en de procestechnoloog een andere list bedenken? Veel tijd hiervoor krijgen we niet, want de aanvoer stroomt continu met vrachtwagens tegelijk binnen en ook de productielijnen draaien door.'

Collega's

LambWeston heeft diverse fabrieken in Europa. Wesley verwacht dat hij de komende tijd vaker contact zal hebben met zijn collega's in de labs van de andere Nederlandse vestigingen, vooral voor afstemming en standaardisatie. Daar verheugt hij zich nu al op. Hij zit nog veel te kort op zijn huidige plek om nu al een idee te hebben van toekomstverwachtingen en ambities. Of toch? Hij hoopt in de nabije toekomst regelmatig mee te kunnen draaien in kwaliteitsaudits. Dat lijkt hem een mooie toevoeging. Daarnaast voelt hij zich nog prima op zijn plek tussen de apparaten en meetreeksen. En hij wil gezegd hebben dat hij naast interpreteren van kwaliteitsparameters zeker ook wel in

Wesley Heijman: 'Aardappel is zo'n interessant natuurproduct, met name door de variatie in samenstelling. Je zou eens moeten weten wat droogte, regens, temperatuur of bodem met de aardappel doet. En dan hebben we het nog niet eens over rasverschillen.'

de onderzochte frites hapt, om zintuigelijk te ervaren welk gevoel bij al die droge cijfertjes hoort. Het smaakt hem nog steeds.

Word jij dé koffie-expert van Europa?

Werken bij UCC Coffee betekent dat jij samen met gepassioneerde koffie-experts garant staat voor de kwaliteit van onze koffie. We hebben een geweldig team dat de hoogste kwaliteit levert dankzij hun passie, betrokkenheid en gedrevenheid. Iedere dag weer. UCC Coffee Benelux investeert jaarlijks ruim 10.000, opleidingsuren in haar medewerkers zodat onze koffie-experts leidend blijven in de Europese industrie voor huismerk koffie.

UCC Coffee Benelux B.V. maakt deel uit van een wereldwijde koffiefamilie en is een drijvende kracht in zes Europese landen. We zijn marktleider in het segment private label koffie en leveren aan honderden succesvolle (inter)nationale retailers, out-of-home bedrijven en industriële ondernemingen.

Mail ons op: hr@ucc-coffee.nl

www.werkenbijucc-coffee.nl

UCC
COFFEE

AAN DE SLAG BIJ
ROYAL DE HEUS

VACATURE

BEKIJK ONZE VACATURES

Binnen de Nederlandse Agri&Food is de diervoedersector een kennisintensieve bedrijfstak, die internationaal een koppositie inneemt. Royal De Heus speelt daarin een toonaangevende rol. Elke dag zijn wij bezig met het ontwikkelen van efficiënte en kwalitatieve diervoederconcepten.

Nieuwsgierig en **innovatief** gaan wij daarbij voortdurend op zoek naar nieuwe mogelijkheden voor onze klanten. Royal De Heus biedt **ondernemende professionals** de mogelijkheid om deze leidende rol in de sector verder te helpen ontwikkelen. Bekijk onze vacatures op www.de-heus.nl/werken-bij-de-heus of stuur een open sollicitatie.

de heus
powering progress

Vacature: (senior) adviseur biodiversiteit

Werk met ons mee aan de mooiste projecten in de openbare ruimte!

Wij zoeken een **(senior) adviseur biodiversiteit** met:

- Mbo+/hbo-denkniveau.
- Een opleiding in bos- en natuurbeheer, Milieukunde, Landscape and Environment Management of vergelijkbaar).
- Kennis en ervaring met het meetbaar maken en verbeteren van flora en fauna, wet natuurbeheer en het stikstofdossier.
- Klant- en marktgerichtheid
- Goede communicatieve- en schrijfvaardigheden.

Roelofs biedt een plezierige werkomgeving met gedreven collega's en aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden. Er is bij ons volop ruimte voor ontwikkeling, opleiding en training en het is mogelijk om gedeeltelijk vanuit huis te werken. **We nodigen ook junior adviseurs uit om te solliciteren!**

Lees hier meer over deze vacature

LIVE
YOUR
AMBITON

BEN JIJ BIJNA KLAAR MET JOUW HBO/WO OPLEIDING?

Tijdens ons Traineeship krijg je de ruimte om te ontdekken waar jouw passie ligt en krijg je een opleidingsprogramma met diverse trainingen, workshops en intervisies. Het Traineeshipprogramma bestaat uit drie perioden van een half jaar, waarin je op drie verschillende TAUW afdelingen en/of locaties in Nederland meewerkt aan onze uitdagende projecten.

✓ WANNEER IS DE SELECTIEDAG?

De selectiedag vindt plaats op 9 april 2024

✓ HOE KAN IK MIJ AANMELDEN?

Solliciteer op één van de zeven Trainee-profielen. Wil je meer informatie meld je dan aan voor een speeddate met een oud-trainee!

GA NAAR
[WERKENBIJTAUW.NL/TRINEESHIP](https://werkenbijtauw.nl/traineeship)

“Dit voormalig industrieterrein is geknipt voor nieuwbouwwoningen”

“Kun je in die nieuwe wijk wel veilig uit je eigen moestuintje eten?”

Ieder stukje grond in Noord-Nederland is al eens gebruikt. Soms heeft dat sporen achtergelaten, zoals lood of andere stoffen die een risico vormen voor de gezondheid van mensen, dieren en planten. Het is één van de zaken waar je mee te maken krijgt als je werkt bij de Noordelijke Omgevingsdiensten. Onze bodem-

specialisten adviseren gemeenten en ontwikkelaars bij nieuwe projecten, verlenen vergunningen, behandelen meldingen en houden toezicht op de naleving van regels. Zo houden we samen onze omgeving schoon en veilig, ook voor toekomstige generaties. Lijkt dat jou ook wat? Kijk dan op werkenbijnod.nl.

Werken bij de Noordelijke Omgevingsdiensten. Voor een schoon en veilig Noord-Nederland.